

Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar om grundvand i vandområdeplanerne

Danmarks Naturfredningsforening fremsender en række generelle høringssvar til vandområdeplanen 2015-2021:

- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar til vandområdeplanerne – retningslinjer 2015-21, forhold til N2000 planer
- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar om vandløb i vandområdeplanerne
- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar om søer i vandområdeplanerne
- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar til vandområdeplanerne - spildevand, havbrug
- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar om kystvande i vandområdeplanerne
- Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar om grundvand i vandområdeplanerne

Samtidigt har foreningen opfordret til og støttet sine lokale afdelinger i at indsende bemærkninger og ændringsforslag til de helt konkrete indsatser, som er foreslået i vandområdeplanen.

Dette høringssvar omhandler grundvand

Generelt

Set med grundvandsbriller er vandområdeplanerne en stor skuffelse. Vi havde ventet, at grundvandet ville få en mere fremtrædende rolle end i de vedtagne vandplaner, men det er desværre ikke tilfældet.

Det materiale, der er sendt i høring, er ikke særlig brugervenligt. Det er især et problem for grundvand, hvor forekomsterne er ændret siden basisanalysen, så det materiale, vi tidligere har forholdt os til, nu er irrelevant. Det er uhyre kompliceret at skabe sig et overblik over, hvilke forhold der giver anledning til vurdering af ringe tilstand og – tilsyneladende pr. automatik – udskydelse af tidsfristen for opfyldelse af målsætningen. GIS-kortet, hvor grundvandsforekomsterne overlapper hinanden, og hvor man er nødt til at åbne flere forskellige lag for at få en idé om, hvad der foregår, er ikke nogen god hjælp. Tilsvarende er bekendtgørelsernes bilag med lange lister over miljømål ikke operationelle for en bruger. Det er uhyre kompliceret at finde ud af, hvilke kemiske parametre eller indvindinger, der er årsag til ringe tilstand i hvilke grundvandsfo-

rekomster, og ikke mindst hvor der forekommer opadgående trends af hvilke stoffer. Årsagerne er helt ude af billedet. Når der slet ikke er foreslået nogen supplerende indsatser, er det vigtigt, at vi kan skabe os et overblik over problemerne og vurdere, om de generelle foranstaltninger er tilstrækkelige. Det kan vi imidlertid ikke med det udsendte materiale. Vi ser os derfor ude af stand til at kommentere disse forhold.

Påvirkning af grundvand

I tabel 2.1 er alle påvirkninger af grundvand grupperet som "andet". Vi er forundrede over, at "påvirkninger som nitrattilførsel fra landbrugsdrift", "miljøfarlige forurenende stoffer der udvaskes fra gamle industrigrunde m.v., og brug af sprøjtemidler" samt "frigivelse af fx arsen, nikkel og sulfat fra jordlagene" ikke er rubriceret som "stofpåvirkning af vandkvalitet". Vi kan dog ikke se, at dette forhold har praktisk betydning. Yderligere er det mærkværdigt, at der overhovedet ikke er overensstemmelse mellem tabel 2.1 og de efterfølgende afsnit.

En af de grundlæggende idéer i Vandrammedirektivet er at samtænke hele vandets landbaserede kredsløb. Derfor er det ikke hensigtsmæssigt fx at se jordforurening, der påvirker overfladevand, adskilt fra jordforurening, der påvirker grundvand, og okkerproblematikken helt adskilt fra vandindvinding. Vi savner således en sammenhængende fremstilling af fysiske, kvantitative og kemiske påvirkninger af vandet.

Vi er usikre på, hvordan punktet "udtørring af vådområder" skal forstås som påvirkning af grundvandet. Hvis der er tale om, at dræning af vådområder og enge påvirker grundvandets kvantitative tilstand, synes vi, man skal skrive det. Punktet er ikke uddybet i teksten. Vi savner endvidere påvirkninger fra nedsivning af spildevand, udspreddning af spildevandsslam på landbrugsjord og utilsigtede hændelser i forbindelse med håndtering og transport af forurenende stoffer som potentielle påvirkninger af grundvandet.

Vi savner endvidere, at man forholder sig til termisk påvirkning af grundvandet. Der er i disse år stadig stigende interesse for at bruge grundvand til opvarmnings- og køleformål. Disse påvirkninger burde indgå i vandområdeplanen.

Tilstandsvurdering af grundvand

Tilstandsvurderingen af grundvand er – som vandrammedirektivet foreskriver – foretaget efter en række forskellige kriterier. I den forbindelse har vi følgende bemærkninger:

Grundvandets påvirkning af overfladevand

DN bakker op om brugen af den nye model for vurdering af effekten af vandindvinding på vandløbs økologiske tilstand, som giver et mere kvalificeret billede af, hvordan vandindvindingen påvirker vandløbene, end den hidtidige administrative praksis har kunnet. Det er imidlertid vigtigt at huske, at skalaen for vurderingen og mangel på data om små vandløb betyder, at der ikke er tale om en tilstrækkelig vurdering. Derudover mangler der helt en vurdering af kvantitativ tilstand i forhold til grundvandsafhængig terrestrisk natur. Dette er en alvorlig mangel i forhold til direktivets krav.

Det betyder, at en grundvandsforekomst kan være blevet bedømt i god kvantitativ tilstand, men mere detaljerede vurderinger kan senere vise, at der alligevel er et problem i forhold til vandindvinding. Vi er bekymrede over, hvilken betydning dette kan få for den fremtidige administration af indvindingstilladelser. Kommunerne skal i den kommende periode forny et stort antal indvindingstilladelser på et mangelfuldt grundlag – tilladelser, som det senere kan vise sig nødvendigt at tilbagekalde med store omkostninger til følge.

Indtrængning af saltvand eller andet

Det fremgår ikke af vandområdeplanerne, om dette problem forekommer. Dog er der i vandområdedistrikt Sjælland 4 grundvandsforekomster, som har ringe tilstand på grund af klorid, hvilket tyder på, at det er et problem.

Generel kvalitetsvurdering

Vi bemærker, at der mangler viden om sammenhængen mellem grundvandets kemiske tilstand og påvirkningen af vandløb, søer, kystvande og grundvandsafhængig terrestrisk natur. Vi forstår ikke, hvordan de 227 mio. kr. til fortsat grundvandskortlægning af hensyn til beskyttelsen af drikkevandet kan bidrage med viden på dette område. Der må afsættes andre midler til undersøgelse af sammenhængene.

Vi bemærker også, at der er mangel på data om kemisk tilstand i et stort antal grundvandsforekomster over hele landet. Vi gør opmærksom på, at dækning af disse datahuller ikke må gå ud over den igangværende grundvandsovervågning, som allerede er forringet af et reduceret budget og præget af manglende kontinuitet på grund af omlægninger til vandrammedirektivets krav. Statens ganske små udgifter til grundvandsovervågning står ikke i noget rimeligt forhold til de meget store indtægter på vandafgifter og moms på vand, jf. den økonomiske analyse.

Nuværende kvantitative tilstand

Det er med de nye metoder kun tre grundvandsforekomster i Vandområdedistrikt Sjælland, der er i ringe tilstand. Som nævnt ovenfor kan dette billede ændre sig, og vi finder det bekymrende, at indvindingstilladelser fremover skal administreres på dette grundlag.

Nuværende kemiske tilstand

Den nuværende kemiske tilstand er i vandområdeplanerne angivet i tabelform pr. stof. Det betyder, at vi ikke får noget overblik over, hvor mange grundvandsforekomster, der samlet set er i god kemisk tilstand (det fremgår dog af det følgende kapitel), hhv. hvor mange der samlet set er i god tilstand.

Miljømål for grundvand

Vi noterer med tilfredshed, at miljømålet for alle grundvandsforekomster er god tilstand. For alle grundvandsforekomster, som ikke i dag har god tilstand, er der angivet

en undtagelse mht. tidsfrist – det ser dog ikke ud til, at der er foretaget nogen individuel vurdering for hver grundvandsforekomst.

Indsatsprogram for grundvand

Kvantitet

På trods af, at tre grundvandsforekomster i vandområdedistrikt Sjælland er i ringe kvantitativ tilstand er der ikke fastsat nogen supplerende indsats – begrundet med, at "der findes ikke observationer til at understøtte et konkret indsatsbehov". Vi kan ikke se, hvordan behovet for forbedring af tilstanden bliver tilgodeset i vandområdeplanen.

Det fremgår af vandplanerne, at der i bekendtgørelse om indsatsprogrammer fastsættes nye generelle regler vedrørende administration af vandindvindingstilladelser. Det kan vi ikke se i det udkast til bekendtgørelse, som er sendt i høring.

Vi ser frem til operationaliseringen af den nye metodik til vurdering af vandindvindings påvirkning af vandløb, idet vi erindrer om, at det ikke kun er for søer, kystvande og vådområder, der mangler vurderingsmetoder, men også for mindre vandløb.

Kvalitet

Vi er ikke enige i, at alle kvalitetsproblemer i grundvandet kan løses med den generelle regulering. Vi er enige i, at den generelle regulering af pesticider og nitrat er forbedret væsentligt. Det er muligt, at problemet med pesticider er løst på et niveau, hvor den generelle regulering er tilstrækkelig til at sikre, at der engang i fremtiden ikke vil være grundvandsforekomster, der er i ringe tilstand på grund af pesticider. Tilsvarende kan også gælde for nitrat. En nærmere analyse kan vise, at denne antagelse ikke holder, men vi har valgt ikke at gå i detaljer med dette.

Samlet set er 16 grundvandsforekomster – 11 i vandområdedistrikt Jylland-Fyn og 5 i vandområdedistrikt Sjælland – i ringe kemisk tilstand på grund af arsen. Det problem er ikke løst, hvad enten det skyldes menneskelig påvirkning eller naturgivne forhold, og der er ikke indsatser i vandplanen, som kan afhjælpe det.

I vandområdedistrikt Sjælland er der et antal grundvandsforekomster i ringe kemisk tilstand på grund af klorid, sulfat og nikkell, som alle kan skyldes overindvinding. Det kan vi ikke se nogen indsatser til at afhjælpe.

Endelig er der i både Vandområdedistrikt Jylland-Fyn og Sjælland forekomster i ringe kemisk tilstand på grund af klorerede opløsningsmidler og BTEX. Der er ikke beskrevet indsatser til at afhjælpe dette.

Beskyttede områder

Vandområdeplanens beskrivelse af beskyttelsen af drikkevandsforekomster er henlagt til bilag 12, afsnit 12.1.1. Her fremgår det, at den målrettede indsats til beskyttelse af drikkevand varetages af kommunale indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. Desuden henvises til de 25 meter beskyttelseszoner for almene vandværker, som blev udlagt i forbindelse med aftalen om grøn vækst.

Det ser ud til, at det ikke er hele befolkningen, der får vand fra almene vandforsyningsanlæg. Ifølge Naturstyrelsen får tre procent af befolkningen deres drikkevand fra ca. 50.000 ikke-almene vandforsyningsanlæg – det svarer til ca. 150.000 personer. Disse anlæg kontrolleres normalt kun for nogle få parametre, og tidligere undersøgelser har vist, at mange af dem er forurenede, blandt andet med pesticider over grænseværdien. Disse forsyninger har heller ikke den samme beskyttelse som almene vandforsyninger – blandt andet er der ikke noget, der hindrer landbruget i at anvende gødning og pesticider – eller sprede gylle og spildevandsslam – helt hen til indvindingsanlægget. Der mangler en beskyttelse af disse indvindingsanlæg på linje med den obligatoriske beskyttelse af almene vandforsyningsanlæg. Vinddrift fra sprøjtning er uafhængigt af indvindingsstørrelse, og derfor vil en beskyttelseszone på 25 meter formentlig være passende for de fleste husholdningsanlæg.

Det skal tilføjes, at der er brug for en løbende opdatering af kommunernes indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. Der kommer hele tiden ny viden om grundvandet, ikke kun fra grundvandskortlægningen, men også fra andre undersøgelser, og indvindingsbetingelserne ændrer sig på grund af byudvikling, nye forureninger osv. Derfor kan indsatsplanerne ikke ses som statiske.

Klimaforandringer

Vandområdeplanen afsluttes med et helt generelt afsnit om klimaforandringer. Vi bemærker, at der tidligere har været fremsat løfter om, at vandområdeplan II skulle "tage højde for" klimaforandringerne. Det mener vi ikke, er tilfældet med de foreliggende planer. Der er brug for, at man i en kommende basisanalyse fremskriver tilstanden svarende til relevante klimascenarier.